

✓ N 5

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
CYNANCHE TONSILLARI,

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.,
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti,
NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,
PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

GEORGIUS HOGGART TOULMIN,
ANGLO-BRITANNUS. *C*

Ad diem 12. Septembris, hora loquoque solitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos,

M,DCC,LXXIX.

W^{2ⁿ} Spooner

Viro reverendo,

JOANNI HUTTON, B. D.

Sancti Joannis Collegii,

In Academia Cantuariensi,

Socio,

Philosophiae prudentia,

Et

Literarum humaniorum peritia,

Eminent,

Tantas, tamque aestimabiles dotes, jure suspiciens,

Illiusque adversus se amicitiam,

Oblata occasione, testans,

Hoc, primum medicinae studiorum

Specimen,

Offert

A U C T O R.

Wm. H. Hutton

JOHN HUTTON, B.D.

Author of

THE HISTORY OF THE

WARRIORS

OF THE

ISLAND

OF THE

WARRIORS

OF THE

WARRIORS

OF THE

WARRIORS

OF THE

WARRIORS

OF THE

o
o
e
n
r
r
p
p
n
re
fe
ha
no
ro

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

CYNANCHE TONSILLARI.

CUM, in laureae petitione, de Cynanche Tonsillari scribere decrevissem, et neque res veras, neque ab his fluentes rationes, dicendorum explicationi et morbi propositi cognitioni necessarias, sine communi phlegmasiarum, ac totius morborum phlogisticorum generis doctrina, tractari posse viderem; hanc igitur non excludere, sed cum propriis communia conjungere, et in una phlegmasia omnes alias, in uno morbo omnes phlogisticos, illustrare statui. Quod si recte perfecero, non levio rem attigisse, sed dimidiam, qui genus humanum male habent, affectuum partem exposuisse, et in novo magna ex parte monumento, ut spero, posuisse, videbor.

A

DE-

2 DE CYNANCHE TONSILLARI.

D E F I N I T I O.

Cynanches tonsillaris vel anginae inflammatoriae haec praecipua indicia sunt; membranae faucium, et maxime tonsillaris, rubor, dolor, et tumor; devorandi difficultas; angustiarum in faucibus sensus; febre inflammatoria vel synocha, illis praecedente, nunquam succedente.

H I S T O R I A.

Ante-inchoatum, interque inchoandum, morbum pulsus solito frequentiores et validiores sunt. Calor augetur, cutis praeter consuetudinem arefcit, et frigescere prius, dein calefcere, aegrotanti sentitur. Paulo post haec, vel cum iis protinus, insolitus faucium sensus est. Quem rubedinis, supra memoratae, aliquantum, cum tumore illius magnitudini respondente, excipit, primum vulgo in alterutra tonsilla, ubi decrefcens in alteram transit. Cum devorandi, maxime humores aut ipsam salivam, difficultate, oris et faucium viscositas, difficilisque, sed assidua et molesta, muci secretio, conjunguntur. Quibus symptomatis pro ratione pyrexiae crescentibus, pulsus eadem ratione,

tione, praeter frequentiam et robur, magis magisque durescunt, fitis accenditur, et caetera febris augentur.

Ubi magnus morbus est, devorandi potestas, aliquando ex parte, e toto rarissime, perit, redeunte per os, propter obstructionem et magnum cruciatum, materia devoranda. Simul auris intus, inde ad fauces iter, nempe, tubus Eustachianus, acute dolent. Interque devorandum crepat quandoque auris aut obsurdescit; rarius quoque, sed aliquando tamen, accidit, ut ad cervicem et maxillae inferioris angulum tumor pertineat. Eoque magnitudinis inflammatio nonnunquam procedit, ut spiritui aliquantum officiat.

Tempus anni, quo morbus potissimum incidit, verum aut autumnale est; regiones, quae ei prae caeteris patent, frigidae sunt, et habituum, quod adfectat, genus phlogisticum agnoscitur, florente aetate maxime periclitans. Quae omnia ei cum reliquis justis phlegmasiis, nempe peripneumonia, sub qua pleuritis et carditis comprehenduntur, synocha, ad quam phrenitis pertinet, rheumatismo, qui acutus tantum intelligitur, catarrho acuto, et erysipelate, communia sunt. Cumque his eidem commune quoque est, ut careat contagione, ab iisdem noxis antecedentibus oriatur, ab eadem causa contineatur, et iisdem tollatur auxiliis. Denique, communiter cum aliis phlegmasiis, haec diathesin phlogisticam, tanquam proprium sui seminum,

4 DE CYNANCHE TONSILLARI.

nium, valetudini aliquamdiu congruam, semper sequitur, in eadem, ubi iusti morbi formam attingit, ad morbi magnitudinem aucta, consistens. Postremo, ut resolutio, suppuratio, et gangraena, reliquas, sed alia aliam magis, ita hanc quoque phlegmasiam, finiunt. Quorum si hoc in morbo ratio spectatur, is saepissime resolvitur, rarius in suppurationem, vix unquam in gangraenam, definit.

S E M I N I U M.

Seminium, seu corporis status viam ad morbum faciens, idem status, qui morbi causa, est, nempe, diathesis phlogistica, non genere, sed gradu, eoque, qui valetudini, sed non omni ex parte absolutae, accordat, discrepans. Haec, sive feminium, sive causam faciens, est aucta supra modum toto corpore incitatio nervosa, in faucibus, quam alibi magis, fibrarum muscularium tonum et densitatem pari cum ipsa, pari inter se, ratione augens †. Praecipua hujus diathesios, cum seminium est, signa sunt, pulsuum cum magnitudine robur et modica frequentia, calor, quam
in

† Praelect. Brunon.

DE CYNANCHE TONSILLARI 5

in contrario habitu, et sanguinis abundantia, major: Quae omnia in parte, inflammationem passura, non tam cernuntur, quam intelliguntur.

C A U S A

Eadem, ita aucta, ut corporis et animi actionibus officiant, et statum injucundum ac vitae officiis obeundis indoneum, qui morbus audit, creent, ex causa profluunt. Sic pulsus majores, frequentiores, et validiores, intensior calor et abundantior sanguis, quam in seminio, sunt. Jamque cutis, qui ante suberat, sed minus apparebat, status suppressa perspiratio esse demum manifestatur. Jam faucium inflammationis signa, rubor, dolor, calor, tumor, prodeuntia, causam sui, scilicet, auctiorem ibidem, quam alibi corporis, incitationem, tonumque et densitatem auctiora, etiam seminio non defuisse declarant. Est igitur causa incitatio nervosa ubique corporis, tonusque et densitas majora, quam ut valetudini amplius convenient; ita jam in faucibus, quam alibi, etiam majora, eoque magnitudinis provecta, ut inflammationi excitandae et sustentandae habilia sint. Uno verbo, pyrexia cum partis inflam-

6 DE CYNANCHE TONSILLARI.

inflammatione morbum; ad pyrexiam et inflammationem vicinitas, tanto major, quanto majus feminium et morbo propius est, hoc efficiunt.

NOXÆ ANTECEDENTES.

Quae noxae aut feminium aut causam creant, eae, quoties sine distinctione sermo est, eodem vocabulo designantur, et noxae antecedentes nuncupantur. Quin et ex effectu earum, qui, sive feminium sive causa existit, unus idemque est, ipsae quoque una et eadem esse, facile intelliguntur; nihil inter se nisi solo gradu, ut effectus quoque docet, differentes. Quoniam igitur eadem genere operis et natura sunt, ita omnes sub uno titulo sine discrimine prius memoraturus; dein, quo modo ita agant, ut minorem majoremve effectum praestent, feminiumve aut causam faciant, separatim demonstraturus, recte et bono ordine videor.

Ut ante omnia enumerem; coeli frigus et calor, in summum corpus stimulando agentia, victus stimulans et replens, nempe, ex carne cibis, condimenta, et potio merax aut valida, ventriculum et canalem alimentarium afficientia,

afficientia, et, quam cibus potissimum parit, sanguinis abundantia, item animi adfectus incitantes, et cogitandi contentio, noxae sunt, cum huic, tum aliis phlegmasiis iustis, antecedentes. Hae omnes potestates incitationem nervosam supra modum, valetudini perfectae convenientem, toto corpore attollunt, et sic diathesin phlogisticam, sive ejus magnitudinis, quae seminium, seu ejus, quae causa fit, efficiunt. Hinc fibrae musculares pro vivis habitae, tono, pro simplicibus aestimatae, densitate, adaugentur. Et omnia seminii, omnia morbi, quae supra sunt relata, pro effectus magnitudine consequuntur.

Caloris id, quod stimulat, modicum et breve est. Nam magnus, aut minor diutius permanens, stimuli summa validior est, quam ut potestas nervosa, quae certis finibus continetur, eum perferre possit. Hinc idem effectus, ac si nullus omnino admoveretur, sequitur. Eodem enim pertinet, sive nullus stimulus potestati nervosae adjicitur, sive haec ab illo nequit excitari. Exhaustitur ab omni stimulo excitabilitas tanto magis, quanto intenditur magis incitatio. Contra, integra manet excitabilitas tanto magis, quanto minor incumbit stimulus, incitationem adaugens. Illud actiones nostrae diurnae, somnum finem recipientes, et omnes stimuli magni; hoc frigida lavatio, quam auctus vigor sequitur, et omnes non satis
magni

8 DE CYNANCHE TONSILLARI.

magni stimuli, qui sedantia dicuntur, declarant. Post quietem magna cursus cupiditas, post cursum magna quietis. Illa cum potentia, haec cum impotentia conjungitur. Illam integra excitabilitas, quippe quae a stimulo motus non exhausta sit, facili excitanda; hanc exhausta stimulo excitabilitas, et non amplius excitanda, praestant. Eo integra magis excitabilitas semper, quo minus stimuli, et eo exhausta magis, quo magis egerint, erit. Cumque incitatio stimuli, ex quo pendet, magnitudini respondeat; igitur inversa erga excitabilitatem ratio erit, minima cum haec maxima, et contra. Hoc principium, ut omnibus aliis stimulis, ita calori quoque, convenit. Qui primum, ubi summus gradu non est, stimulat, quia, nondum exhausta per nimiam vim excitabilitate, excitari corpus potest. Postea, permanente quamvis stimulo, incitatio non amplius augetur, contra imminuitur, quia excitabilitas pro tempore consumpta est, et corpus in eodem statu, ac si nullus admoveretur stimulus.

Sed, quoniam stimulans caloris proprietas cito contrario effectui cedit, et diu hunc relinquit, ut calidarum regionem exemplum docet; ideo brevis tantum noxa, hujus et similium morborum genetrix, esse potest. Quod et verum confessumque est.

Frigus,

Frigus, stimulo quoque nocens, ad hanc et alias
 phlegmasias viam facit. Qui effectus ejus opus eo sequi-
 tur, quod humili gradu stimulans, (quo fit ut sedare vi-
 deatur), excitabilitatem perquam integram relinquit.
 Hinc, postquam levis ejus stimulus subtractus est, reliquae
 potestates stimulant eo majore effectu agunt, quo major
 excitabilitas est, id est, quo facilius, stimulo dato, pote-
 stas nervosa excitari potest. Hoc verum esse frigidae la-
 vationis notus effectus arguit. Antequam in aquam a-
 liquis descendit, eadem potestates, quae postquam inde
 exierit, stimulatrices in eum agunt, eadem stimulantis po-
 testatis summa est. Sed harum tamen, quam illarum,
 haud paulo major effectus. Quae hujus rei causa est?
 Non frigoris admoti, quaecunque sit, proprietas; quia
 ea praeteriit, et aut non amplius, aut, sedando, ut aiunt,
 id est, non satis, sed perquam maligne, stimulo age-
 ret. Non potest igitur auctae actionis, incitationis auc-
 tae esse causa. Rursus, aliae potestates non in causa
 sunt, quia eae eadem sunt ac ante. Nihil igitur effec-
 tum notabile praestat, praeter aliquid in corpore, quo,
 externo stimulo seu potestate excitante datis, id facilius
 excitari potest. Quod excitabilitas major manifeste est.
 Ex hoc principio praeceptum, frigidae lavationis usum
 dirigens, obiter tradere liceat. Quoniam hujus remedii

virtus in imminuenda prius incitatione, vel potius minore
 iusto danda, eoque excitabilitate integriore, et minus per
 stimulans opus exhausta relinquenda, consistit, et reliquae
 vires stimulatrices, pro stimuli sui mensura, agunt; igitur,
 quo haec major sit, tempus, quo excitabilitas etiam ex
 aliorum stimulorum cessatione integrior fit, eligendum
 videtur: Quod matutinum prae caeteris est. Cujus prae-
 cepti utilitatem experientia, sine lege et communi sensu
 impulsu, confirmavit. Quod autem corpus calefactum
 aut sudore diductum non aquae committendum, commu-
 ni quoque usu receptum est; id eodem principio explica-
 bile. Post enim fatigationem, quae ex nimii caloris aut
 sudoris causa sequitur, excitabilitas adeo exhausta stimulan-
 te opere esse solet, ut stimulantis operis, per frigoris opus
 suspensio, renovandis viribus minus habilis evadat. Excita-
 bilitatis quod ex lenium stimulorum actione reliquum est,
 per minorem etiam illam, quam frigus dat, auctius, ma-
 jorem inexhaustae excitabilitatis summam faciet, quam
 id excitabilitatis, quod frigoris exiguum vim stimulatricis
 sequitur, excitabilitati, stimulantis operis magnitudine
 prope exhaustae, additum.

Hac ratione in frigidis regionibus frigus stimulantium
 potestatum effectum, excitabilitatem exhaurientem, dum
 agit, suspendens, et, postquam egit, integriorem excitabi-
 litatem

DE CYNANCHE TONSILLARI. 11

litatem relinquens, perque hanc, ut stimulantium effectus major sit, efficiens, quamvis suo opere excitationem recta imminuit, et delere nititur, tamen hanc fortius, quam ea, quae recta stimulant, nisi nimium forte est, sustentat, et omnium, quocunque modo stimulantium, potentissimum evadit.

Agit autem, ut et calor stimulando agens, in eam generis nervosi partem, quae in summo corpore est, et inde facile in totum, quia totum unum et indivisum est, qua ratione corporum externorum actionem recipit.

Caro, et ex carne parata, condimenta, et potio merax aut valida, per aliquam suae naturae adversus generis nervosi, in ventriculo positi, partem adfinitatem, in hanc, ac proinde in universum, eadem, quae modo dicta est, ratione agunt. Qui stimulus, quia manifeste per totum hoc genus diffunditur, ideo, quo commodius ab alio, qui minus aut non omnino sic latius diffunditur, distinguatur, diffusibilis recte dicitur. Hujus diffusibilitatis magnitudine et diuturnitate res, de quibus agitur, sic variant, ut, prout cujusque stimulus citissime diffunditur, ita minime diu duret, et contra. Caro minime, condimenta magis, potio merax maxime cito, stimulum diffundunt; sed haec minime, condimenta magis, caro maxime diu, eundem servant. Ex his materiis compositus victus, et hoc modo

nocens,

12 DE CYNANCHE TONSILLARI.

nocens, potentissima noxa, cynanche tonsillari et reliquis phlegmasiis antecedens, est.

Rerum alimenti nomine ventriculo receptarum, e carne maxime et inde parata materia, sanguinis abundantia potissimum est. Nihil memorabile aliae duae conferunt, quia perexigua earum moles est, et aqua, quae longe maxima potionis validissimae pars est, per excretionem aquosas corpore cito ejicitur. Sed alia abundantiae sanguinis origo est cohibita aut imminuta perspiratio. Quod etiam, ubi diatheseos phlogisticae aliquantum subest, accidere ex una re potest. Sic, quamvis aliae potestates, incitationem intendentes, satis valide agere non cessant, sola tamen corporis quies, qua sanguis in venis, musculis relaxatis, non, eoque in corde et arteriis, satis percitatur, et hinc harum languens actio, vasculorum perspiratoriorum actionem, quae ab illa tota pendet, languescere finit, perspirationem multum imminutam dabit. Unde in vasis interioribus sanguinis abundantia augebitur. Denique, parem, pro tempore abundantiae, effectum moles aucta praestat. Auget molem calor externus, sanguinem rarefaciens. Hoc igitur modo, quamdiu stimulat, eoque in his morbis nocet, calor quoque agit. Sanguinis abundantia distendit vasa, eoque fibras eorum musculares. Hinc potestas his insita nervosa, quae inhaerens dicitur, excitata,

excitata, contractiones validiores et crebriores peragit. Quae cordis, arteriarum omniumque irritabilium vasorum aucta actio, in his ubique per totum genus nervosum, quod unum indivisumque, ratione, qua incitationis mutationem recipit, est, ubique protinus augetur. Estque haec, ut omnes etiam tonsores et lippae norunt, potentissima huic et omnibus phlegmasiis antecedens noxa.

Animi affectiones incitantes, quales ira, terror, quandoque gaudium sunt, et cogitatio vehemens, quae mentis actio est, in cerebrum, animi et mentis sedem, agentes, totum genus nervosum potentissime adficiunt, et phlegmasias concitant. Vidi ipse gravissimam cynanchen tonsillarem ex irarum suppressarum mole protinus suboriri. Quae res, quam hoc morborum genus a totius potestatis nervosae statu pendeat, et non ex inflammatione, tanquam principe adfectu, primum oriri, ostendit *.

NOXÆ SEMINIUM FACIENTES.

Noxae antecedentes, paulatim et leniter agentes, et quasi aliquid in singulos dies et horas usque conferentes,
seminium

* Doctrina incitationis et excitabilitatis ex praelectionibus relatis recepta est.

14 DE CYNANCHE TONSILLARI.

feminium faciunt. Hinc, quia nihil memorabile quovis tempore efficiunt, temporis longinquitate ad feminium creandum opus est. Eaedem, hac ratione procedentes, in dies quasi et horas agentes, et nunquam memorabiliter corpus commoventes, sed placidius usque euntes, et omni quasi temporis puncto incitationi nimiae aliquid adjicientes, nullo vehementiore opere interposito, morbum tandem efficere, id est, feminii summam, qua causae magnitudinem attingit, absolvere possunt, nec non quandoque absolunt.

NOXÆ EXCITANTES.

Saepius tamen accidit, ut, postquam noxae feminii partem, citra causae justam magnitudinem subsistentem, sic, ut modo dixi, fecerint, eadem repente, magna vi incumbentes, uno quasi impetu, feminium ad causae magnitudinem attollant, et morbum, si leniori operi supra relato relictus foret, non aliquamdiu, aut forsitan non omnino, futurum, excitent. Noxae genere et natura eadem, sed vehementiore opere agentes, ab aliis potestates nocentes haud idoneo, ab aliis causae occasionales, parum

parum latino, et a sensu alieno vocabulo; ab aliis et rectius, noxae excitantes, adpellantur.

Quamvis igitur noxis antecedentibus diversa nomina, prout seminium, aut prout morbi causam creant, imposuimus; id tamen, habita tantum magnitudinis operis, et inde pendentis effectus, quae magnitudine quoque tantum variat, differentiae ratione, non quia noxae natura diversae erant, quae notio plurimum invaluit, factum est. Quibus vocabulis ut solo hoc sensu utendum, ita iisdem abstinendum, ubi noxae sine operis, magnitudine differentis, discrimine, contra pari tenore ab initio ad finem agentes, seminium et causam creant, aut, quod rarius usu venit, ubi magna vehementia subito ingruentes, nullo seminio praecedente, morbum concitant. Quotrovis casu simpliciter noxae antecedentes dicendae sunt.

D I A G N O S I S.

Quoniam hic morbus phlegmasia est, id est, pyrexia cum partis inflammatione a diathesi phlogistica pendens, et propriis huic diathesi signis manifestata; ergo ab omnibus

nibus diversae naturae morbis illae notae hanc clare discriminant.

Inter alios morbos, sic diversa natura dignoscendos, a cynanche gangraenosa iisdem distinguitur. Primum discrimen pyrexia praebet. Quae in hoc morbo synocha est, in cynanche gangraenosa typhus; ut omnes noxae antecedentes, quae debilitando agunt, omnia symptomata, quae debilitatem subesse declarant, et omnia remedia, quae tono et stimulo sunt, nec a typhi aut pestis remediis, saltem genere tenus, differunt, luculentissime arguunt. Ut caetera omittam, solae pulsuum in utraque pyrexia res ad diagnosis peragendam sufficiunt. Sic in cynanche tonsillari, dum pulsus tales sunt, quales supra eos retulimus, in gangraenosa, parvi, debiles, et longe frequentiores reperiuntur. Quo illorum statu, diversam morbi naturam intus esse, et ab inflammatoria longe remotam, haud obscure discitur. Aetatis quoque ratio ad hanc rem illustrandam pertinet. Itaque, ut hic morbus qualibet aetate accidere potest, sed florente longe saepissime accidit, et tum vehementissimus est, ita cynanche gangraenosa longe saepissime pueris, aut nondum puberibus, usu venit. Sed quid opus verbis? Anni temporis, sexus, habitus et temperamenti, omniumque rerum, quae ad diathesin phlogisticam aut contrariam pertinent, ratio discrimina, quae

quae requiruntur, suggerunt. Debilitantia omnia cynanchen gangraenosam, stimulantia et implentia tonsillarem praecedunt. Cumque nunquam haec, semper illa contagiosa sit; inde quoque haud anceps nota suppetit. Postremo, ut vix nisi in summa morbi saevitia, et, ne in hac quidem protinus ab initio, sanguinis detractione, quod mox dicetur, in cynanche nostra, opus est, et aut respuit istud remedium alter morbus, aut dilatione ejusdem nihil detrimenti accipit; ita ea per brevem moram dilatio majorem oppositae intus naturae discernendae copiam dabit, et nihil incerti, nihil quod anceps esse possit, relinquet.

Cruetae quoque documento dant, in gangraenosa perpetuo, in tonsillari rarissime, incidentes, et, ubi incidunt, in hac fixae, in illa serpentes.

EVENTUS JUDICIUM.

Cynanche tonsillaris, quae imperitiori formidabilis quandoque videatur, neutiquam periculo esse solet; in hoc ab aliis quibusdam phlegmasiis, ut peripneumonia, et quandoque erysipelate, differens, cum reliquis fere con-

gruens. Quod ideo fit, quia, cum hoc quoque ei cum aliis commune sit, ut a diathesi phlogistica omnino pendens, pro hujus magnitudine major fit, minorve, lenis diathesis plerumque existens, lenem suum effectum morbum praestat.

C U R A T I O.

Quoniam corporis, in quo morbus positus est, status aucta supra modum toto corpore incitatio nervosa, in faucibus, quam alibi, magis, est, fibrarum muscutorum tonum et densitatem, pari cum ipsa, pari inter se ratione, augens; quae causa omnibus phlegmasiis, mutata tantum inflammationis sede, et in alio casu alia existente, nec iis solis, sed et, excepta sedis et formae affectionis localis perexigua varietate, omnibus morbis totius corporis phlogisticis, quales haemorrhagiae et exanthemata phlogistica * sunt, communis est: Ideo non huic morbo proprium,

* Haemorrhagiae, quo vocabulo activae intelliguntur, sunt epistaxis, menorrhagia, haemorrhoids, cataphora, cataphora paralytodes, cataphora epileptodes, seu apoplexia, paralyxis, et epilepsia ex plethora, uti dicitur,

prium, sed illis omnibus commune, medendi consilium est, incitationem toto corpore, eoque in parte, nimiam immuere †. Non memoratis tono et densitate opus est, quippe quae incitationis magnitudinem sequantur, eoque conceptis consilii verbis comprehendantur. Nec commune remediorum opus in partem laborantem solam, ac ne praecipue quidem, aut magis, quam in quamlibet aliam, ut vulgari opinione receptum est, dirigi intelligitur. Uno verbo, ut toto corpore diffusa morbum causa continens est, ita in curatione, quae illam sublatura sunt, eorum in totum corpus vis convertenda. Id quod familiari imagine illustrabo. Pone incitationis summam secundissimae illi et exquisitae, quae raro tenui et caducae hominum vitae contingit, valetudini convenientem, et hanc praestantem, esse in reliquo corpore ut xii, in parte laborante ut xviii; auctaeque in morbo incitationis summam toto corpore ut xviii, in parte laborante ut xxiv. Dein, quanta pars laborans sit, reliquo corpori comparata, reputa. Sit unum ad mille. Quae ratio, non reliquo corpori parum, parti

dicitur, pendentes. Exanthemata phlogistica, memoria digna, variola, rubeola, et scarlatina.

† Auctor relat.

parti adfectae nimium, tribuit. Contra hujus ad illud collata ratio manifeste vero major est.

Quoniam igitur totum reliquum corpus et partem magis laborantem morbus ea, qua positum, ratione adficit; sequitur, tertiam incitationis totius, sive in reliquo corpore, sive in loco laborante, partem morbosam esse, idque agi, non ut in parte, sed toto corpore, superans incitatio imminuatur, et tertia ejus pars ubique corporis tollatur. Tertia autem incitationis per reliquum corpus pars est ut mille per sex, in parte ut unum per sex, multiplicatum. Quicquid igitur superantem et nocentem incitationem tollit, id extra partem in totum corpus magna sex millium, in partem sola sex, ratione agit. Hac imagine cum supra tradita doctrina comparata, de phlegmasiae, adeoque morbi phlogistici cujusvis, natura judicari, et quantus quamque late patens eorum error sit, qui totum morbum, aut praecipuam ejus partem, in loco laborante collocant, perspicere, et non sermonem solum medicum, sed et sententiam saepe corrigere, licebit. In didem etiam morborum, toti corpori humano communium, et parte sive ampliore sive angustiore contentorum, differentia quodam tenus patebit. Quae morborum toti corpori communium notio, et a localibus distinctio, non potest, judice me, ad usum medendi non aliquem fructum adferre.

adferre. Qui aditum sibi in peripneumonia ad morbi sedem negari dolent, quasi, hinc sanguine protinus ablato, et succisa morbi radice, celerius salutem et certius reduturi, nae illi plurimum a vero aberrant. Phlegmasiarium, qualia mox in hujus curatione exponentur, remediis, peripneumonia cum majore tumultu quidem et formidine, sed aeque certo, ac quaevis alia phlegmasia, tollitur; quamvis remedia non magis inflammata partem, quam aliam quamlibet, adficiunt. Contra, rheumatismus, qui omnium phlegmasiarum difficillime saepe vincitur, sanguinis e parte inflammata, cui nihil obstat, detractio nihil auxilii adfert, saepe detrimento est. His exemplis cum absoluto jam sermone, moxque peragendo, collatis, et in accurata rerum verarum trutina perpensis; propositum medendi consilium, incitationem toto corpore, nulla aut vix ulla partis ratione habita, imminuere, verum esse et justum adparebit.

A U X I L I A.

Quoniam noxae antecedentes, supra relatae, causam sic, ut relatum quoque est, faciunt; ita iis contrarias,

saltem

saltem ratione, qua incitationem adficiunt, potestates, ad contrarium statum dandum, nempe incitationem imminuendam, quaerendas manifestum est. Quas eodem, quo ante, ordine servato, exponemus.

Ob causas supra, ubi explicatus est, expositas, caloris stimulus fugiendus, et, quaquam eundem hunc stimulus, ubi magnus est, aut ubi diutius permanet admotus, ob id ipsum, quod nimis, plusque quam potestas nervosa toleret, stimulat, idem effectus, qui humilem et parum corpori sufficientem stimulus, nempe, incitatio deficiens, quod sedans vis vulgo vocatur, sequitur; hic tamen effectus non in remedium quaerendus, quia longior stimulus praecedens est, quam ut succedens ei incitationis deminutio expectanda videatur, et quia, etiamsi brevior foret, major tamen est, quam, ut nimio jam praevalentis intus stimuli effectui recte aut tuto superaddatur. Quodque de incitationis, nimium hunc stimulus sequentis, deminutione dictum, idem de eadem, quemvis alium nimium et rectum excipiente, dicendum. Eodem prorsus modo non cibi, non condimentorum, non potionis validae, non opii, non motus corporis, summus stimulus, et, quia nimis est, incitationem, exhausta per ipsum excitabilitate, concidere sinens, in phlegmasiis, diminutae, quae quaeritur, incitationis consequendae spe periclitandus. Unde
patet,

patet, noxas excitantes omni ex parte, sive quatenus stimulant, sive quatenus, ultra modum stimulando, et sic excitabilitatem exhauriendo, amplius stimulo afficere corpus desinunt, fugiendas et cavendas. Ut vitandus calor, ob causas relatas, reliquarumque nozarum antecedentium, eoque et frigoris, stimulus est, ita

Sedans frigoris, uti habetur et vocatur opus, nempe id, quo parum sufficiente ad vitae actiones stimulo, eoque incitationem multum concidere sinente, agit; non contra phlegmasiis medendi consilium est. Frigoris, sic agentis, in variola virtus explorata est. Eodemque pertinet, quod nudum corpus, synocha gravi laborantis, jovi congelanti et ningeniti objectum, magnam delirii vim et phrenitica symptomata dicitur sustulisse. Ea exempla, quam nostro consilio frigoris haec actio conveniat, ostendunt. Et magnitudo frigoris cum aliqua operis mora est, quae hunc effectum praestat. Sed et minus ejus cum longiore mora similem trahit. Hinc plebecula paupercula, quae melioris conditionis hominibus frigori magis et consueto objicitur, multum debilitatur. Unde in debilitate positus morbis magis opportuni esse animum advertuntur. Quod ideo fit, quia proprietas ejus recta et prima haec exiguam incitationem dandi, nunquam aliorum stimulorum usu, ea ratione, quae mox exponetur, attollitur. Verum ejusdem

dem in frigida lavatione effectus, quam ad stimulandum eventu primum magnum frigus, sed breve fit, pari documento sunt. Sed, ne sic quidam recta stimulat, contra manifeste sedat, seu minimo illo gradu stimulat, qui ad corporis actiones non sufficit. Quod rectum frigoris et princeps semper opus est. Post quod stimulans magna vis relinquitur, id est, aliae potestates, quae ante aquam admotam in corpus egerunt, nunc validius agunt. Non auget igitur in hoc exemplo, sed imminuit incitationis summam frigus, aliarumque potestatum stimulatorum effectum suspendendo, ut eo minus exhausta et integrior excitabilitas sit, efficit. Hinc stimulatrices, quae ante fuerunt, potestates restitutae, ideo validius agunt, et auctiorem incitationem dant, quia potestas nervosa illam actionem magis recipit, id est, excitabilitas ejus augetur. Similique opere in frigidioribus locis, ubi alii stimuli, isque inter eos, quem proprius corporis vapor calidus et conclusus dat, corpori admoventur, frigus eo, quod in frigida lavatione adhibetur, minus, sed per consuetudinem ad corpus admissum, majorem vim stimulatorum subinde suspendendo, et sic excitabilitati parcendo, ut illa restituta per hanc integriorem validius agat, et incitationem sustentet, efficit; qui gradus tonica ejus vis adpellatur.

Stimulans

Stimulans autem ejus, five tonico, five quolibet alio, gradu agens, facultas, ab omnium phlogisticorum morborum, maximeque phlegmasiarum, eoque cynanches tonsillaris, curatione rejicitur, nec pro remedio id, quod noxae esse dictum est, adhibendum, intelligitur. Sedans autem, id est, non satis, aut tenuissime excitans, opus, morando et per consuetudinem agens, eorundem morborum brevis et acuta natura non recipit. Nam, quam vitare caloris stimulum, quod ante praeceptum est, potest talis temperiei usus esse videri; non tamen ei, ut valido auxilio, fidendum. Nec eo modo, quo in variola prodest, in phlegmasiis frigoris usui insistendum, duobus nominibus, est, quia difficilis ejus administratio et incerta esse dicitur, et quia, in tanta reliquorum adversus phlegmasias remediorum efficacia, nulla hoc periclitandi necessitas est. Aquae majus et diutius admotum, quam in frigida lavatione vulgo fit, frigus, si stimulantium rerum, in qua lavationis vis tonica consistit, actioni parceretur, posse ingentem in peripneumonia totius potestatis nervosae incitationem cum fructu imminuere, ut, doctrinae propositae illustrandae ergo, dicendum; ita, ob causam modo relatam, non in usum detorquendum, nec pro praecepto inculcandum videtur. Maniam, quam magna incitatio pro causa continet, haec infra aqua, quae sem-

per frigida adhibetur, immersio, semiextincto homine, aliquando tollens, cum doctrina supra proposita comparata, dictum illud illustrat. Sic enim, quae quaeritur, incitationis deminutio consequitur, et, ne eadem rursus augeatur, cautis, qui in integram excitabilitatem agunt, stimulis, prohiberi potest. Nec pileum terrestre recens, phreniticorum capiti impositum, alio pertinet.

De credita frigoris adstringendi, et sic perspirationem cohibendi, facultate, inter noxas excitantes nihil dixi; quia per eam in viva corpora agere frigus minime posse videbatur. Aut stimulat, aut sedat †. Si stimulat, incitationem, tonum, et densitatem auget. Hinc vasorum imminuit diametros. Quod, in magna diathesi phlogistica, potest, usque ad extremorum occlusionem fieri, sique in phlegmaticis. Eundemque effectum caloris et aliarum nozarum, ibi morbificarum, stimulus edit. Si igitur is extremorum vasorum status constrictio sit, eam non solum frigus, sed calor, sed victus plenus, et reliquae noxae, diathesin phlogisticam facientes, faciunt, tolluntque omnia, quae hanc tollere explorata sunt. Ea vero, quae et nocent omnia et profunt, in potestatem nervosam agendo,

† Quid sibi velit nostra mente sedare satis explicatum, ut non explicatione porro opus sit.

adfectioni firmorum simplicium aut faciendae aut solvendae accommodari, non est verisimile. Verum, argumenti causa, paulisper concedatur, frigus extrema vasa viva constringere, ut, ubi aliquis sub divo est, et vero frigori obijcitur. An postquam is domum traductus est, jamque non amplius friget, frigus tamen servare constrictionem, id est, absens agere, dicendum est? Nemo, qui rem reputavit, sic dixit, aut dehinc reputans dicet. Sed, quod a constrictione coeptum est, id spasmi forma servari, forsan dices. Quid autem dicere porro habebis? Cum affectionem quoque istam, quam pro spasmo habeas, simili modo a noxis, diathesin phlogisticam facientibus, fieri, ab ejus remediis solvi, audieris, et ipse inficias ire nequeas? An easdem potestates aliter in longe maxima corporis parte, aliter in summo eo, sive nocendo, sive juvando, agere, persuadere cuipiam sperabis? Finge aliquem, sit consul Londinensis, aut praetorum quilibet, ex magna crapula in peripneumoniam aut synocham (nihil enim refert) incidisse, et cum aliis morbi propriis notis in cute arescere, detractoque sanguine, cum alias levare, tum in corporis ambitu madere. An cibos lautiores et pocula generosa, spasmus in cute, diatheseos phlogisticae in reliquo corpore indicia, fecisse, et sanguinis detractionem illum simul et haec, si diversa sint, tollere, id est, eandem causam diversa efficere,

conten.

contendes? Num quis spasmum ullo argumento, ulla re vera, stabilivit? Si neque esse spasmum quisquam, neque, quae eum faciant, quae tollant, dixerit, an aequum erat, eum praecipuorum corporis humani morborum, et inter se quoque diversissimorum, causam proponere? Potestates relatae, moxque referendae, diathesi phlogisticam in phlegmasiis, haemorrhagiis, et iis, quorum status morbosus ab illa potissimum pendet, exanthematis, auferunt; sed an unum eorum est, quod ad spasmum, si ab illa diathesi diversum quidpiam sit, solvendum pertineat, et non eodem modo, quo reliqua, agat, eodem vasa extrema et reliquum corpus opere expediat? Si igitur phlegmasiarum et morborum phlogisticorum causa spasmus sit, effecti expers causa est: Quod absurdum. Porro, si illorum morborum causa esse vel maxime concederetur, quomodo diversorum et prorsus contrariorum, quales typhus, cynanche gangraenosa, et pestis sunt, causa esse posset? Nam hoc est, eandem causam diversa et contraria efficere posse, contendere; quod certissimo et simplicissimo humanae scientiae principio adversa fronte repugnat. Hae febres in debilitate consistunt, per quam, quo modo sicca cutis palleat, scilicet, corde ad extrema usque vasa humores percitare nequeunte, facile intelligitur. Rursus, ubi sudor et diarrhoea colliquens, pro-

vesto

vesto morbo, apparet, id manente, immo aucta jam debilitate, explicabile est; utpote cum, propter auctam vasorum irritabilium debilitatem, qua sanguis non satis permiscetur, fluentiores a viscidioribus, nulla vi a tergo partes, sponte secedentes, per extrema foramina diffuant. Verum, cum vasculorum, quibus in secunda valetudine vapor transpirabilis dimanat, diametri minimae sint oportet, et spasmus minores etiam, immo deletas, necessario ponat; quo pacto fieri potest, ut, quae vasa vapor tenuissimo trajiciendo inhabilia esse proponantur, iis, manente etiam, immo jam auctiore, spasmo, nec ulla a tergo vi impellente, spississimae sanguinis partes, et ipse hic integer, effugiat? Cutis pallor et siccitas, debilitate pro causa recepta, et spasmo rejecto, explicata sunt. Sed accipe, quaeso, quod reliquum est, spasmi tumentium argumentum.

Ulcerum conglutinatio et tumorum solutio vel decrementum a spasmo pendere putantur, et pro indiciis ejus adferuntur. Verum hoc sit neene, ut cognoscatur, res ipsas respice. Finge igitur ulceris aut tumoris oras extremas spasmo obtineri, et quid sequatur reputa. Nonne, si spasmus sic obtineat, et vis a tergo, quantula quantula sit, persistare non cesset, eo magis tumorem, cumulado intus humore, et non effluere sito, oriturum, et ulcus, superato

perato spasmo, uberius diffluxurum expectares? Sed res vera utraque haec, debilitate pro causa recepta, et vi a tergo inde languere intellecta, facile explicabilis. Ejus igitur explicatio spasmi opinionem refutat, nostram luculenter confirmat.

Denique, si spasmus summum corpus in variola, quod contenditur, occupet, quoniam eruptionis magnitudo perpirationis retentioni, quod omnes fatentur, respondet, et nullus nisi per cutis foramina materiae morbiferae exitus datur; nonne, obstructis per spasmus foraminibus, et retenta infra cuticulum materia, omnis variola confluens esse, omnes aegrotantes emori debeant? Si vero raro nunc variola confluens est, pauci moriuntur; contra perspiratio, bene procedens, longe maximam materiae morbificae partem, una cum vapore perspirabili caeco, auferit, idque omne exquisita curatio antiphlogistica efficit; nonne spasmus, in eo etiam morbo receptus, causa otiosa est, agenti et effectum continenti parum philosophice addita? Postremo, Hoffmanni, atoniam spasmos gignere dictitantis, adagium contra spasmi, in morbis phlogisticis occurrentis, opinionem totum est; utpote in quibus nulla atonia sit, sed nimium vigorem omnia coarguant. Indidem Hippocratis non abludit aphorismus, "qui acidum eructant, eos pleuritidi non opportunos," asserens. Eo-

dem

dem pertinet, scilicet, non solum in morbis phlogisticis sed febribus, a vasis sanguiferis et minoribus horum finibus alienum spasmus esse, submonens, spasmus veri causa nuper explorata. Si haec est ex imminuta ubique generis nervosi incitatione, ubique generis musculosi tonum imminuente, fibrarum muscularium, spasmus obtentatum, atonia, et huic respondens laxitas, potestate tendente, aut aliqua re, huic ratione et effectu consimili, contractiones excitantibus *, inde etiam contra spasmus, cujus opinio nuper invalere coepit, argumentum, haud facile diluendum, suppetit. Sic in febribus, quamvis a debilitate, id est, incitationis imminutione, atonia et laxitate pendentibus, quia tendens potestas, eaque intus, quae ratione et effectu illam refert, absunt, ideo spasmus non incidit, aut incidere quidem potest. Voluntas enim, quae potestas opere, distentionis opus referente, esse haud dubia est, imperii in vasa nihil obtinet. Et haec extrema adeo humores non supra modum nimisve distendunt, ut, e contrario, haud parva morbi pars sit, quod non satis, immo, non omnino, distendunt. Id quod supra monstratum, et alias manifestum est. Nec in phlogisticis morbis spasmus, qui

eadem

* Jacob. Steuart, Disp. Inaug. de Spasmo, hac aetate in lucem edita.

eadem vasa extrema obtineat, locus est, quia, quamvis humorum, quae distendat, copia non deest, adeo tamen incitationis defectus atonia et laxitas desunt, ut, e contrario, haec omnia supra secundae valetudinis modum contenduntur, et in ea contentione morbi natura consistat. Ut ad reliqua remedia procedam; carne, et ex hac paratis, magisque conditis, et potione meraca aut valida, quae noxae antecedentes esse dictae sunt, quia sunt et sic nocent, abstinendum. Quod praeceptum, in omnibus morbis phlogisticis frugiferum, ubi diathesis, eos causa continens, paulo major forte subest, etiam necessarium est. Proque hac cibi materia, ea, quae ex plantis petitur, fluens, et aquosa potui data, sufficienda. Quin et, ubi viget diathesis, partisque vitae necessariae, ut pulmonum aut cerebri, inflammationem, vel statum ad hanc vicinum, trahit; donec illae subactae fuerint, iusta inedia praestabit. Hac victus ratione chyli minus, eoque sanguinis, conficietur, et prius confecta abundantia eminetur.

In gravioribus morbis phlogisticis et phlegmasiis quietem, et exercitatione ac labore abstinere, praecipere, cum id quacunque faciendi necessitatem morbus imponat, supervacuum est, in levioribus ejuscemodi morbis, qualis is de quo agitur plerumque est, necessarium. Eoque magis in his quies inculcanda, quo proniores quandoque aegrotantes

tantes ad movendum corpus, seque Jovi committendum, esse solent. Quo, saepe non sine periculo, et semper cum incommodo, morbus exasperatur. Quiete autem non solum stimulus, quo vasa irritabilia prius, dein totum genus nervosum commovetur, et incitatio, eoque diathesis phlogistica, augetur; sed alter ille, qui ex aucto sanguinis impetu occurrit, et similiter ac abundantia agit, probe evitabitur. Nec is quietis effectus, quo vasorum irritabilitum actio, et sic perspiratio, imminui dictae sunt, hic metuendus. Ut enim consuetudo quietis nocet, ita in brevi acutorum morborum cursu par ejus brevitatis non sic nocet, contra, stimulo motus vitato, multum prodest.

Caloris id, quod stimulat, hic quoque cavendum; quippe sanguinem rarefaciens, et sic ejus pro tempore molem, similiter abundantiae nocituram, adaugens. Quae observatio ad omnes morbos phlogisticos sine exceptione pertinet.

Verum abundantia sanguinis recta quoque tollenda est. Quod facientia sudor, alvi purgatio, et sanguinis detractio sunt.

Sudor, in morborum phlogisticorum curatione, omni tempore laudatus, seculo alexipharmaco cum magnis stimulis perniciosè conjunctus, nuper ex alio praejudicio, in contrarium currente, et omne, quod alexipharmacum

sapit, studiose fugiente, omitti ex toto, nisi quantum,
 pulvere Doveriano, et in solo rheumatismo, movetur, con-
 suevit. Qui tamen sponte, aut adjecta veste et potione diluta
 data, suboriens, leviolem quamque phlegmasiam, aliquot
 horas, ut noctis spatium, permanens, auxilio esse solet.
 Hoc ejus modo synocha simplex, hoc catarrhus non per-
 tinax, hoc cynanche tonsillaris levior quoque, solo sunt
 sublata. In rheumatismo autem, propter diatheseos, mor-
 bum sustentantis, magnitudinem, largo sudore, praefer-
 tim, ubi solo eo tollere morbum aliquis velit, quia opus
 est, igitur ad medicinam, quae ante omnes hunc effectum
 edit, decurritur. Largum ea sudorem movet, quia dif-
 fusibilis opii stimulus, cito totum genus nervosum perva-
 gatus, ad hujus pariter, et sanguiferi generis extrema, effec-
 tum facile perfert. Quem deficientem renovata dosi re-
 novat. Quod eo usque fieri potest, dum sudore continua-
 to opus fit. Stimulus autem opii hic perfertur, quia cito
 diffusus, pariter cito desinit, quia subsequens eum sudor sti-
 mulanti effectui contrarium inducit, et diatheseos magni-
 tudo, in nullum vitae necessarium instrumentum inflam-
 mationem declinando, periculi nihil intentat. Ob quas
 causas, ubicunque incitatio seu diathesis phlogistica maxi-
 ma non est, nec in partem vitae necessariam inflamma-
 tionem dirigit, sudor, eodem remedio motus, usui esse
 potest.

potest. Idem sponte oboriens nunquam reprimendus, contra fovendus et ducendus; quia quicquid a praecedente eum stimulo metuendum sit, id omne, post sudorem coeptum, praeteriisse, et amplius nocere non posse, intelligitur. Quod praeceptum ad ipsam peripneumoniam, ipsum erysipelas, cum capitis interiore affectione conjunctum, ubi diathesis maxima esse solet, pertinet.

Nam, si stimuli prioris noxam pertulerit incitatio, ea noxa utcumque praeterita, remedii, incitationem imminuentis, fructus non est recusandus. Quibus utique in casibus sudor arte non sollicitandus, nec in synocha, comitante capitis adfectu graviore, ob eandem causam, videtur. In reliquis omnibus phlegmasiis, vel sponte suborientem sudorem augeri, vel arte excitari, ut, vel uno eo, vel aliis cum remediis, solvatur morbus, nihil ob stare video. Quantum haec observatio ad haemorrhagias et exanthemata phlogistica pertineat, ne longius a proposito excurrere videar, in praesentia tacebo.

Sudoris actio extremorum, quibus is diffluit, vasculorum relaxatione evidente, majores horum ramos, et omnia alia, relaxata esse, eoque tonum omnium imminui, ac proinde toto genere nervoso incitationem decrevisse, plane ostendit. Diathesin igitur phlogisticam potenter ab eodem solvi, manifestum est. Si igitur ei imminuta perspiratio,

perspiratio, uti vulgo creditur, vel maxime succedat; tamen in phlegmasiis, qui brevi cursum finiunt, nec per accessiones dein repetunt, plus boni ab humoris excretionē sperandum, quam mali a sequente suppressione reformidandum; eoque magis, quod, continuata diaphoresi, vel aliis remediis humorem corpore auferentibus, solum malum, quod a suppressione oriri potest, nempe, humoris, vasculis transpiratoriis alias effluxuri, intus retentionem, pensare in manu medici est.

Alvi purgatio alia sanguinis abundantiae imminuendae, et non inefficax, potestas est. Quam Sydenhamiana sagacitas et experientia prope cum sanguinis detractione exaequavit, cum hac alternis diebus utens. Ea in omnibus phlegmasiis et morbis phlogisticis, ubi diathesis non ita lenis est, ut temperiei idoneae, inediaeve aliquantisper, aut victui tenui cedat, adhibenda; nec in maxima diatheseos vi, quo certius sanguinis detractioni modus aliquis ponatur, et viribus, quae etiam in nimia incitatione aliquando exauriri possunt, parcatur, non omittenda. Nuper aliqui negare ejus virtutem, ambigue praedicare, in dubitationem trahere, et, quasi adversus capitis aut partium supra canalem alimentarium, circave summum hunc positarum, congestiones, uti aiunt, solas bonam esse, in omnibus aliis, saltem longe plerisque casibus, alvi quandam facilitatem.

facilitatem seu duritiei absentiam, stimuli vitandi causa, sufficere, opinari, ejusdem usui sanguinis detractionem, ut diathesi phlogisticae solvendae habiliorem, objicere, eam a capitis tantum vasis deriyando prodesse, contendere; denique, parum sibi constante oratione, ita de eadem subinde, ut alii fere omnes, loqui, vimque ejus antiphlogisticam agnoscere. Ad quae, nihil antiphlogisticam diathesin certius, et, praeter sanguinis missionem, potentius, solvere, eaque virtute in pluribus casibus usui esse, respondendum. Non variola, non rubeola, non scarlatina, nulla haemorrhagia, phlegmasia nulla, ab hoc dicto excipitur. Diathesis, ut supra retuli, potest ita lenis, et morbus levis esse, ut ea vix vel non omnino egeat. Sed in omnibus casibus, ubi ea paulo major et morbus gravior est, nullo titulorum discrimine, plus minusve purganda alvus est. Quae purgatio sanguinis detractioni saepe supersedebit, necessariae, cum magno saepe commodo, moderabitur. Id autem agit, eumque praestat usum, humorum omnium, eoque sanguinis, copiam imminuendo, ac proinde incitationem nervosam in vasis, ac, ob id ipsum, in toto genere nervoso minorem, ac sanitatis modo propiorem, reddendo, et sic ad medendi consilii scopum communem conferendo. Certe, siue humoris serosi, exhalati, mucosive, per hoc remedium infinito vasculorum numero secreti excre-

tique,

tique, copia spectetur, five, quid in calore imminuendo, pulsus tardando, symptomatum vehementiam leniendo, ipsum praeftet, confideretur, nulla alia ratione actio ejus explicabilis videbitur. Post vero, quam derivationis et revulsionis doctrina, sanguinis detractionem respiciens, diu repudiata erat, cum omnes res et rationes, quae contra illam, contra hanc quoque, faciebant, quare opinio in hac retenta sit, ratio reddi non potest. Si sanguinis ex talis detractio, eo consilio facta, ut abundantiam in capite imminueret, jure ex usu a prudentissimo quoque medico rejecta est; quia vasa humana, non, rigidorum more, totam humoris columnam moveri, partem remotam vacuè fieri, et eam, unde proxime humor abstrahitur, plenam perstare, recipiunt; nonne ea ratio in humoris per alvi purgationem detractione perinde valere debebat? Quare mesentericarum arteriarum, et non cruralium, finibus detractio, ab aortae ascendens ramis sanguinem revocare, et capitis aut superiorum partium vasa levare, credatur?

Remediorum relatorum sanguinis detractio novissima est. Haec, quoties ea opus sit, primum adhibeatur oportet. Quoniam enim recta in ipsis vasibus sanguinis abundantiam imminuit, et sic potentissimum stimulum per omnia vasa irritabilia vigentem, et incitationem ubique intus sustentantem primo opere componit; cum reliqua,

jam

jam exposita, remedia imbecillius, tardius, ac longiore mora eundem effectum praestent; ideo, urgente necessitate, ad id, quod maxime in auxilium valet, protinus decurrendum, et sanguis detrahendus. Hoc posito principio, in cynanche tonsillari solum, ubi diathesis phlogistica vehemens inflammationem cum tumore magnam minuitur, in synocha aut vultus erysipelate, utrumque casum graviore capitis affectione comitante, item in peripneumonia, scalpellus stringendus. Haec una regula de hujus remedii usu sit. Altera autem esse potest, ut, si qui casus leviores, primum et minus hoc remedium requirere visi, adhibitis aliis non satis cedere comperiantur, in iis quoque sanguis detrahatur, ea detractio cessantem aliorum effectum expletura. Quod omni in casu et omni tempore, manente morbo, observandum est. Pro tertia regula recte instituitur, ut, licet potentissimum auxilium sanguinis detractio omnium sit, satisque fere ad diathesin phlogisticam quantumvis succidendam efficax; nullius tamen casus curatio soli ei credatur; quia, si modica diathesis est, sine eo alia remedia, aut eo modice adhibito, consilium explere possunt: Et in maxima diathesi, quoniam diversi mali faciendi periculum ea sanguinis profusio, quae ad totius morbi molem amovendam valeat, habet, ejusque usus, aliorum remediorum, lenius agentium, usu temperatus, ei periculo occurrit;

occurrit; ita salutem reducere, quam, sublato morbo, in alium incurrere, aut manifesta incommoda accersere, praestabit. Sic rheumatismo, qui modo sanguinis detractio-
ne, modo sudore, modo victus tenuitate, in unoquoque idonea aëris temperie servata, separatim sanatur, omnia haec invicem, sed modice magis, certius simul et commodius medebuntur. Quin et, sine larga sanguinis detractio-
ne licet tollenda peripneumonia non sit, inter detractio-
nes alvi purgatio, ut modicae magis respondeant, efficiet. Nec, post detractum sanguinem et diathesin imminutam, sudor, cui praeiens stimulus ante metuendus, ob incitationis magnitudinem, fuerit, non quoque sanguiniseducti effectum adjuvare, et copiae trahendae necessitati moderari posse videtur. Quod quo modo fiat, supra dictum videbis. Alia autem sanguinis profusioni parcendi causa est, ad rheumatismum et cynanchen nostram et totam haemorrhagiarum speciem pertinens; scilicet, ubi praeter solitum trahitur morbus, aut repetere periclitatur, tamdiu aut toties redintegrata detractio, ac occasio postulare videatur, pro tempore prodesse, sed ad summam obesse, explorata est. Unaquaeque enim detractio, cordis et arteriarum actionem imminuendo, perspirationem imminuit, et, ut imminuta persistet, efficit. Hinc, humore perspirabili cohibito, si idem cibi, quod ante, sumatur,

sumatur et digeratur, quod et fieri potest, et saepe fit, ex hac causa abundantia in vasis sanguiferis, recrudescet. Pauxillum autem indies supra modum assumptum et digestum, non respondente perspiratione, post aliquantum temporis, sanguinem intus cumulabit. Est enim cibi capiendi et digerendi latitudo quaedam, ita ut, cum aliquid virium superest, plus, cum hae deficiunt, minus, debito adhibeatur. Illinc seminium phlegmasiarum et haemorrhagiarum, hinc morborum in debilitate et penuria sanguinis, maximeque profluviorum sanguineorum passivorum est; quae haemorrhagiae passivae, quo certius ab alteris haemorrhagiis, quae ideo activae nuncupantur, distinguantur, sed rectius haemorrhoeae dicendae sunt †.

Utrumque hunc effectum sanguinis detractio suo effectui imitatur. Postquam, ubi id virium, quo plus justo cibi sumendi potestas permanet, superest, sic, ut modo dixi, abundantia tempore succrescit. Verum, si aut corpus jam ante debile sit, aut detractio eo processerit, ut paulo magis debilitet, tum, cum reliquarum omnium partium debilitate, vires concoctrices usque adeo debilitari incipiunt, ut reliquis partibus etiam magis langueat ven-

F triculus,

† Hoc nomen auct. relat. aptissime in suis praelectionibus indidit.

trculus, suoque officio minus, quam pro communis causae debilitantis vi, fungatur. Hinc, ut in phlogisticis aliis morbis et haemorrhagiis, ex frequentiore et parciore sanguinis detractiōe, plethora gignitur, ita non in morbis contrarii generis, e debilitate pendentibus, et haemorrhoeis, quae malo errore saepe cum haemorrhagiis confunduntur, ut vulgo creditur, plethora, sed sanguinis penuria cum debilitatis augmine, nascitur. Quo modo autem in his adfectibus abundantia sanguinis subnascatur, ubi nihil virium subest, quod satis sanguinis, nedum nimium, faciat? Ut igitur in his casibus non sanguinis, quantumvis parca, missio, sed victus tonicus, exercitatio lenior, constantior, viribus accommodata, eoque tono futura, et, ubi opus erit, tonica et modice stimulantia auxilio sunt; ita, in morbis phlogisticis, non cito desinentibus, aut per accessiones repetentibus, sanguis quam rarissime et parcissime mittendus, et in aliis antiphlogisticis remediis, tanquam cardine, curatio vertenda. Denique, quicquid sanguinis, aut quotiescunque, mittendum videatur, per inediam aut victus tenuitatem, alviq̃ue purgationem, quae, ut ingesta, ut aiunt, egestis exaequantur, faciunt, abundantiae intus nasciturae periculo occurrendum.

De omnibus remediis haec ultima regula statuatur: Ut, quoniam omnia incitationem plus minusve, pro sua quodque vi propria, imminuunt, et ad eum gradum, qui secundae valetudini convenit, deducunt; ita, quae id potissimum efficiant, et neque ultra scopum tendant, neque citra subsistant, iis, alioque aliter, insistatur. Hac regula in cynanche tonsillari, ubi non vehementissima est, sanguinis, quae ultra metam procedere periclitatur, missione parcendum, inediaque prius, dein tenuissimo victu, ac subinde alvo purgata, standum. Quod ei morbo cum omnibus phlegmasiis aliis, et variola, et scarlatina, item, accessionibus occurrendi causa, haemorrhagiis, commune est. Quibus etiam lenioribus, sine purgatione victus modicus, cum idonea temperie, quae semper necessaria intelligitur, sufficiet. In magna autem eorundem morborum vi, saeviente diatesi, et in cynanche per magnitudinem tumoris suffocationem, in synocha aut erysipelate vultus, cerebri inflammationem, in catarrho, pulmonum parenchymatis inflammationem, in horum phthisin defituram, minitante, tantum sanguinis detrahendum est, quantum incitationis deminuendae summam, ex reliquorum remedium imbeciliore opere deficientem, expleat. Quam plerique rem, cum, reliquorum auxiliorum tanquam negligentes, et de sola sanguinis profusione agitantes, mensu-

rae regulas magna sollicitudine proponerent, parum perspexisse videntur. Si jure Gallos, nullum profundendi finem facientes, damnaverunt, an ipsi, reliqua, eaque valida, auxilia leviter et incuriose, administrationis vocabulo, memorata praetereuntes, et summa sermonis auditores aut lectores ad sanguinis iterum iterumque missionem, quasi nulla fere alia re ad levandum morbum pertinente, hortantes et impellentes, sunt laudandi? Nihilne igitur in peripneumonia ipsa, cum sanguinis, necessario quidem larga, detractio, ad salutem operae relata alia conferunt? Si, initio morbi, sudor, praecedente stimulo, incitationem instantem augere periclitans, periculo sit, an, post quoque, imminuta jam magno remedio incitatione, ad hanc porro imminuendam cum illo operam non conjuncturus putandus? Certe, cum leviolem morbi vim sudore tolli exploratum sit, graviolem eodem ex parte tolli sequitur.

Sed illud experientia firmavit, hoc rationi dandum? Porro, si non sine incommodis, saepe magnis, vehementem phlegmasiam, aut alium morbum phlogisticum, sola sanguinis jactura tollit; nonne minor haec, qua incommodis occurritur, cum alvi purgatione, quae communem effectum salutiferum maximo sanguinis detracti separato aequiparat, conjuncta, soli ei anteponenda?

Quo-

Quotidiana hoc experientia confirmatum Sydenhamiana mens, suo pondere roborans, non est vilis habenda, nec solus seculi totius rectum videns, vix sapientiori hominum generi, sed in contraria parte erranti, postponendus. Si aut sanguinis detractio, aut sudor, aut inedia vel victus parcissimus, vix separatim rheumatismum solvit, cur conjunctorum fructus recusetur? Cumque sanguinis mittendi frequentia in haemorrhagiis plethoram augere comperta sit, cur non ei temperandum, et reliquis auxiliis plenius utendum, experientiae simul et rationi concedatur? Reperiri principium, quo, quod neque sanguis missus, neque quodvis aliud diatheseos phlogisticae remedium, sine reliquis satis valeat, explicabile sit, optandum. An hoc sufficiet? Cum noxae antecedentes diathesin phlogisticam faciant, toto genere nervoso quidem, sed magis in aliqua parte, incitationem in nimium tollendo, et auxilia, hanc toto quoque genere nervoso, sed magis in parte, deminundo, diathesin tollant, atque utraque, aliud in aliam partem, sic agentia, incumbant; nonne, in quam partem quodque remedium magis incumbat, et prius admoveatur, id in eadem, potestatem nervosam magis quoque, et minus in remotioribus, adficere putandum? Et, postquam ex quavis una parte potestas nervosa omnis quidem aliquantum, sed minus in remotiore aliquo loco, imminuta est,

omnia, quae certissima veri tessera sit, simplicitatem deducens, unde uberrimos scientiae medicae fructus colligendi copiam fecit, ob tanta beneficia, quanto maximas possum, agere, et habere gratias.

F I N I S.

DE CYNANCHI TONKINENSIS

Compositum est ex radice et foliis
radix et folia sunt lignosa et
gemmae copiosae sunt, et sunt
radix et folia sunt lignosa et
gemmae copiosae sunt, et sunt

7

F I N I S